

рівні відносно ВВП та формування такої його структури, якій притаманні нижчі рівні ризиків), відновлення інвестиційної активності з боку внутрішніх і зовнішніх інвесторів, підвищення рівня видатків капітального характеру у консолідованому бюджеті (не менше 5 % ВВП).

З нашої точки зору, становище, що склалося в економіці в останні роки, містить як суттєві виклики поточній макроекономічній стабільності, які потребують оперативного реагування, так і потенціал, що може і повинен бути використаний для відновлення динамічного економічного зростання та суттєвого поліпшення якості останнього.

Література

1. Сайт Державного комітету статистики України — <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. *Грін І.* Огляд макроекономічного коригування і структурної реформи / IMF / 2009 — С. 8—9.

УДК 338.23

Т. В. Руденко

КОНКУРЕНТНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

В сучасних умовах економічного розвитку суспільства одне з вирішальних місць в економіці будь-якої держави займає конкуренція. Саме конкуренція виконує роль регулятора темпів і обсягів виробництва, спонукаючи виробників запроваджувати науково-технічні досягнення, підвищувати продуктивність праці, вдосконалювати технологію, організацію праці тощо. Правила конкурентної поведінки суб'єктів господарювання формуються завдяки державній конкурентній політиці. Конкурентна політика, як складова частина економічної політики держави, має на меті розробку заходів, що стосуються створення конкурентного середовища, підтримки та захисту добросовісної конкуренції, боротьби із зловживанням монопольним становищем, антиконкурентними узгодженими діями тощо. Основою сучасної конкурентної політики можна визначити сприяння та заохочення конкуренції.

У сучасних умовах пріоритетним напрямом державної політики у сфері конкуренції є захист та розвиток існуючих конкурент-

них відносин, а також підвищення їх якості. Політика, що колись була переважно антимонопольною, тепер перетворюється на конкурентну. Ефективне конкурентне середовище вважається механізмом, який забезпечить економічне зростання та виконання ключових завдань у сфері соціально-економічного розвитку. Відтак будуть створені умови для функціонування соціально орієнтованої ринкової економіки, а також її майбутньої успішної інтеграції у європейську економічну систему. Ринки повинні бути конкурентними, створювати і диктувати умови на них повинен у першу чергу споживач, на попит якого підприємства повинні відповідати не збільшенням ціни, а збільшенням пропозиції якісної продукції та послуг [1, с. 9—11].

Конкурентні правила ринкової поведінки для всіх суб'єктів господарювання сприяють встановленню більш прозорих відносин між ними. Лише в умовах повноцінної конкуренції буде підвищуватися конкурентоспроможність національних товаровиробників. Але в ринковій економіці існує небезпека того, що учасники конкурентної боротьби спробують ухилитися від обов'язкових норм і ризику, пов'язаних з вільною конкуренцією, вдаючись, наприклад, до змови про ціни чи до імітації товарних знаків. У цих умовах без державного регулювання не обійтись [2, с. 468—472].

У будь-якому суспільстві втручання держави в економіку має бути раціональним, тому що надмірна активність держави породжуватиме негативні тенденції і наслідки. У стабільній економіці основним регулятором соціально-економічних процесів виступає ринковий механізм, а державне регулювання економіки виконує допоміжну роль, створюючи нормальні умови для функціонування ринку, нейтралізуючи негативні наслідки та вирішуючи проблеми, які не під силу ринковому механізму. Інша справа умови нестабільної кризової економіки [3].

В умовах кризи підприємці, зважаючи на соціально-економічну нестабільність в країні, намагаються заробити надприбутки нечесними методами, завдяки: неправомірному підвищенню цін, дезінформації про товари чи послуги, використанню товарного чи фірмового найменування без дозволу суб'єкта, що має відповідний пріоритет та ін. В умовах кризової нестабільності, незахищеними на ринку виявляються в першу чергу споживачі [4, с. 89].

Державний контроль за додержанням законодавства про захист економічної конкуренції, захист інтересів суб'єктів господарювання та споживачів від його порушень здійснюються органами Антимонопольного комітету України. Пріоритетом у діяльності

АМКУ на даному етапі є створення та розвиток ефективного конкурентного середовища. Політика АМКУ зводиться до того, щоб підприємства добросовісно конкурували між собою в боротьбі за споживачів, надаючи їм найбільш якісні товари за найвищою ціною.

2009 рік щодо захисту конкуренції виявився в Україні періодом цінових криз. Одна змінювала іншу — бензинова, цукру, медикаментів тощо. Для прикладу можна навести ситуацію на ринку ліків. У цілому АМКУ провів 259 перевірок великих компаній, аптечних мереж, виніс більше 1,7 тисяч приписів про зниження цін на ліки «грипозної» групи, що виконані майже всіма підприємцями фармакологічного ринку. Було порушено 108 справ проти аптечних мереж, на які вже накладено штрафів на суму 0,5 млн грн. Продовжується розслідування у відношенні оптових постачальників ліків, що контролюють 70 % товарообігу медикаментів, а також національних виробників ліків.

Протягом минулого року до АМКУ звернулось понад шість тисяч фізичних та юридичних осіб. Такого не було за всю історію Комітету. Зважаючи на нестабільну ситуацію на товарних ринках, АМКУ виявлено та розглянуто 1508 зловживань монопольним становищем та 608 випадків антиконкурентних узгоджених дій. За останні два роки АМКУ проведено понад 1500 досліджень стану конкуренції на товарних ринках.

Діяльність АМКУ в умовах кризи повинна бути більш чутливою до змін на відповідних ринках, необхідним є швидке визначення проблеми та оперативне реагування. Завданням АМКУ в таких умовах є не тільки припинення та штрафні санкції до порушників, але й виявлення проблем різних ринків на майбутнє, їхній аналіз та внесення в Кабінет Міністрів України, комітети Верховної Ради України проектів відповідних рішень.

Одним з пріоритетів для АМКУ є також нагляд за поведінкою порушників і після накладення штрафів, тобто здійснення опосередкованого моніторингу задля забезпечення недопущення неконкурентної поведінки на тому чи іншому товарному ринку знову. Якщо звернути увагу на вітчизняний ринок олії, то на даний момент цей ринок вважається стабільним. Два роки тому, завдяки аналізу ринку олії, було встановлено, що правила на цьому ринку диктували лише дві фінансово-промислові групи, на які за необгрунтоване ціноутворення було накладено штраф та зобов'язано утримуватись далі від неконкурентної поведінки. Отже, соціально-важливі ринки в умовах кризової нестабільності потребують підвищеної уваги, оперативності та реагування.

Література

1. Конкурендне право та політика в Україні. Огляд ОЕСР. — К., ОЕСР. — 121 с.
2. *Герчикова И. Н.* Регулирование предпринимательской деятельности: государственное и межфирменное: Учеб. пособие. — М.: Издательство «Консалтбанкир», 2002. — 704 с.
3. *Уманців Ю.* Світова криза та її вплив на конкуренцію в Україні // Конкуренція. Вісник Антимонопольного комітету України. — 2009. — № 3. — С. 15—20.
4. *Тикин В.* Критерий недобросовестной конкуренции // Экономист. — 2010. — № 1. — С. 85—90.

УДК 339.72

Л. А. Сибирка

ДЕРЖАВНЕ АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ В ГЛОБАЛЬНИХ УМОВАХ СПІВРОЗВИТКУ НА ПРИКЛАДІ США

Сучасна світова фінансова криза особливо загострила соціально-економічні протиріччя у країнах периферії та напівпериферії. Не зважаючи на численні теоретичні розробки практичні рекомендації, як правило, надаються *post factum*, тому актуальним є вивчення досвіду мінімізації та подолання наслідків деструкції національних фінансових систем на прикладі зарубіжного державного антикризового управління з метою запобігання подібним явищам у майбутньому. Логіка продовження реформування на теренах пострадянського простору, особливо в Україні, передбачає доцільність адаптації у вітчизняних умовах ефективних іноземних напрацювань з урахуванням додаткових ризиків, які притаманні глобальним умовам спів-розвитку.

Світова фінансова криза, що зародилась у США як криза ринку нерухомості і похідних фінансових інструментів, згідно з логікою глобалізації поширилася по всьому світу, вдаривши і по українському фінансовому ринку. Основними її причинами експерти називають надмірно експансивну грошову політику ФРС США, наявність величезного дисбалансу у світовій економіці, зокрема, великий профіцит у зовнішній торгівлі КНР, значний торговельний дефіцит у США, недоліки системи управління ризиками в інвестиційних банках, недосконалість регулювання фінансових ринків на національному і міжнародному рівнях [2, с. 33].